

Streszczenie

Streszczenie rozprawy doktorskiej pt. *Aktywność fizyczna i społeczna seniorów w Małopolsce – studium pedagogiczne* napisanej pod kierunkiem dr hab. Teresy Olearczyk prof. KAAFM oraz promotora pomocniczego dr Joanny Aksman prof. KAAFM

Tematyka niniejszej rozprawy dotyczy aktywności fizycznej i społecznej seniorów w Małopolsce. W ostatnich latach liczba seniorów w społeczeństwach europejskich, szczególnie w społeczeństwie polskim znacząco rośnie. Wpływ na to ma wydłużający się czas życia ludzi oraz utrzymująca się od lat 90. XX wieku mniejsza liczba urodzin. Według prognoz w nadchodzących latach proces ten będzie przybierał na sile. Bardzo istotnym zagadnieniem będzie aktywizacja fizyczna i społeczna polskich seniorów mająca na celu pozytywne starzenie się. Podstawowym elementem w działaniach z seniorami odgrywa koncepcja nauki przez całe życie. Jest ona w sposób praktyczny wprowadzana przez instytucje pracujące z seniorami, do których w Małopolsce zaliczyć należy: uniwersytety trzeciego wieku, kluby seniora i centra aktywizacji seniorów.

W rozdziale I zostało opisane postrzeganie starości w kontekście historycznym, począwszy od starożytnej Grecji i Rzymu aż do czasów współczesnych, a także przedstawiono starość w ujęciu indywidualnym oraz społecznym. Opis historyczny miał na celu pokazanie jak na przestrzeni wielu wieków zmieniało się postrzeganie starości oraz w jaki sposób zmieniały się role społeczne osób w wieku senioralnym. Starość rozpatrywana indywidualnie jest związana z naturalnymi zmianami, które następują w organizmie każdego człowieka. Jest to jednak proces bardzo indywidualny, przebiegający inaczej u każdego człowieka. Starość w ujęciu społecznym jest związana ze zmianami zachodzącymi w odgrywaniu ról społecznych i rodzinnych osób w wieku senioralnym, a także nawiązywaniu więzi międzypokoleniowych koniecznych do zgodnego życia społecznego. Został także przedstawiony, demograficzny obraz seniorów w Polsce.

W rozdziale II omówiono teorie potrzeb seniorów oraz ich zmieniającą się specyfikę związaną z bardzo szybko następującymi zmianami technologicznymi, rodzinnymi, które zachodzą w społeczeństwie. Fundamentalną rolę w procesie edukacji przez całe życie mają do odegrania instytucje powołane do pracy z seniorami do których zaliczyć należy następujące placówki takie jak: uniwersytety trzeciego wieku, kluby seniora oraz centra aktywizacji seniorów z terenu Małopolski. Podstawowym zadaniem tych organizacji jest praca z seniorami z zamiarem ich aktywizowania i w konsekwencji polepszenia ich dobrostanu zdrowotnego. Ważną rolę dla seniorów spełnia Kościół katolicki oferując im wsparcie duchowe, społeczne oraz materialne a także promując programy, które łączą seniorów z młodszymi pokoleniami.

W rozdziale III został omówiony stan zdrowia seniorów w Polsce, który jest kluczowym zagadnieniem przy podejmowaniu przez nich różnego rodzaju aktywności. Osoby starsze stanowią znaczną część populacji i ich potrzeby zdrowotne są zróżnicowane. Połączenie aktywności społecznej i fizycznej jest fundamentalnym i pozytywnym elementem dla kompleksowego zdrowia seniorów. Aktywność społeczna dostarcza wsparcia emocjonalnego i intelektualnego, natomiast aktywność fizyczna poprawia zdrowie fizyczne i psychiczne. Wspólnie podejmowane działania z ww. aktywności (seniorów i instytucji

pracujących na ich rzecz), przyczyniają się do lepszego samopoczucia, wyższej jakości życia i większej niezależności seniorów. Wspieranie seniorów w angażowaniu się w te formy aktywności jest zatem działaniem niezwykle istotnym.

W IV rozdziale została przedstawiona koncepcja metodologiczna badań własnych, zawierająca przedmiot badań, cele, zmienne, wskaźniki, hipotezy badawcze. W rozdziale tym zostały uwzględnione także metody, techniki, narzędzia badawcze, dobór grupy oraz strategia badań pedagogicznych. Badania zostały pogłębione dzięki analizie biogramu osoby aktywizującej seniorów w małej miejscowości.

W rozdziale V opisano wyniki podjętych badań w kwestii sposobów i form aktywizowania seniorów w sferze fizycznej i społecznej. Wykorzystane metody i strategie badawcze miały za zadanie stworzenie holistycznego obrazu procesu aktywizacji seniorów w Małopolsce, pozwalającego na opracowanie autorskiego modelu pracy z seniorami. Model ten uwzględnia potrzeby i sugestie seniorów, którzy w szybko zmieniającej się rzeczywistości pragną być jak najdłużej aktywni, a ich doświadczenie i wiedza pożytecznie wykorzystana.

Treści zawarte w niniejszej dysertacji oparte na przeprowadzonych badaniach małopolskich seniorów, pogłębionych analizą biogramu oraz stworzony autorski model pracy z seniorami, zdaniem autora tej dysertacji przyczynią się do lepszego zrozumienia potrzeb starszych mieszkańców regionu i kraju oraz do opracowania skuteczniejszych programów zachęcających nowe do tej pory jeszcze bierne osoby do podejmowania różnorodnych aktywności. Opracowany model może także służyć jako pomoc dla osób i instytucji, które podejmują pracę z seniorami w Polsce.

Słowa kluczowe: andragogika, gerontopedagogika, gerontologia, uniwersytety trzeciego wieku, wiek senioralny